

Examen VMBO-BB

2012

tijdvak 1
dinsdag 22 mei
9.00 - 10.30 uur

economie CSE BB

Naam kandidaat _____ Kandidaatnummer _____

Beantwoord alle vragen in dit opgavenboekje.

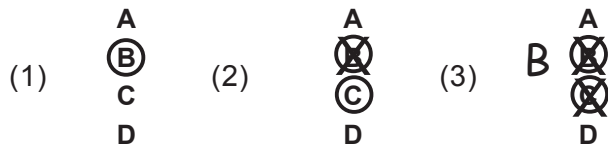
Dit examen bestaat uit 40 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 43 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

- Omcirkel het goede antwoord (voorbeeld 1).
- Geef verbeteringen aan volgens voorbeeld 2 of 3.

Hoe komen wij rond?

DEN HAAG - De consumentenbestedingen trekken verder aan. Huishoudens hebben in juni 2010 1,3 procent meer besteed aan goederen en diensten dan in dezelfde maand een jaar eerder.

- 1p 1 In juni 2009 bedroegen de consumentenbestedingen aan goederen en diensten € 36 miljard. Hoeveel bedroegen deze bestedingen dan in juni 2010?
- A € 36,468 miljard
B € 36,864 miljard
C € 40,680 miljard
D € 44,640 miljard
- 1p 2 De bestedingen worden gedaan door alle huishoudens samen. Er zijn in Nederland 6 miljoen huishoudens. Hoeveel bedroegen in juni 2009 de gemiddelde consumentenbestedingen per huishouden?
- A € 600
B € 6.000
C € 60.000
D € 600.000
- 1p 3 Eén van die Nederlandse gezinnen is het gezin van Piet Jansen. Piet heeft over de maand april een budgetplan opgesteld dat er als volgt uitziet:

inkomsten		uitgaven	
Salaris vader	€ 1.500	Boodschappen	€ 400
Salaris moeder	€ 1.100	Kleding	€ 300
Gift oma	€ 150	Huur	€ 700
		Gas, water, licht	€ 400
		Zakgeld	€ 100
		Nieuwe DVD-recorder	€ 275

Hoeveel kan de familie Jansen in de maand april sparen?

- A € 425
B € 525
C € 575

- 2p 4 Over twee jaar gaan de kinderen van Piet naar het MBO. Dat is best duur. Piet vraagt zich af wat hij het beste kan doen om dat te betalen: sparen, lenen of bezuinigen. Piet denkt dat bezuinigen de beste keuze is. Er kan volgens hem makkelijk op een aantal uitgaven bezuinigd worden. Wat is volgens jou de beste uitgavenpost om op te bezuinigen?
 → Kies twee uitgaven uit de lijst en geef van beide een voorbeeld hoe daar op kan worden bezuinigd.

uitgaven	
Boodschappen	€ 400
Kleding	€ 300
Huur	€ 700
Gas, water, licht	€ 400
Zakgeld	€ 100
Nieuwe DVD-recorder	€ 275

.....

.....

.....

.....

- 1p 5 Anne, de dochter van Piet, zou het liefste gaan sparen.
 → Zet bij elke stelling een kruisje in de juiste kolom.

	juist	onjuist
Als je nu spaart kan je later meer besteden		
Als je spaart doe je dat altijd uit voorzorg		

- 1p 6 Herbert, de buurman van Piet en Anne, vindt dat je voor de studie van de kinderen het beste kunt lenen. "Nou buurman, ik ben het niet met je eens", zegt Anne.
 → Met wie ben jij het eens, met Herbert of met Anne? Geef een argument voor je keuze.

.....

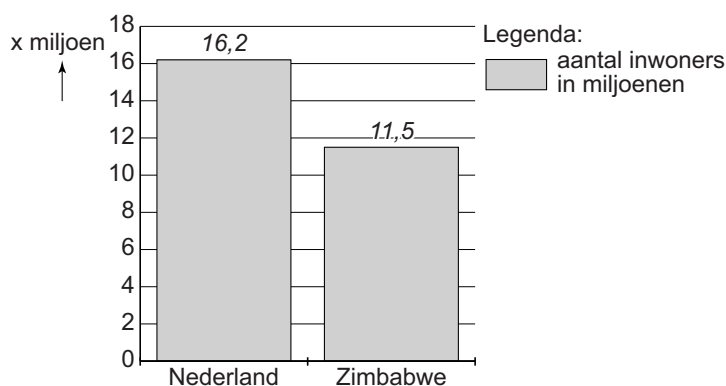
.....

.....

Zimbabwe

Zimbabwe is een ontwikkelingsland in Afrika. Zimbabwe is ruim negen keer zo groot als Nederland. Het klimaat is subtropisch. Dat een land een ontwikkelingsland is, kan je onder andere zien aan het nationale inkomen per hoofd van de bevolking.

Bekijk onderstaande gegevens uit 2009.

- 1p 7 Zimbabwe heeft een nationaal inkomen van \$ 4.910.000.000. Nederland heeft een nationaal inkomen van \$ 778.312.800.000. Hoeveel bedraagt het nationaal inkomen per hoofd van de bevolking in Zimbabwe?
- A \$ 303,09
 - B \$ 426,96
 - C \$ 48.044,00
 - D \$ 67.679,37
- 1p 8 Wat kan er gedaan worden om het nationaal inkomen te vergroten? In de klas ontstaat een discussie tussen twee leerlingen, Rebecca en Marjolein, die allebei vinden dat we ontwikkelingslanden moeten helpen. Dat kan op verschillende manieren. Rebecca zegt dat het een goed idee is de invoerrechten op producten uit Zimbabwe af te schaffen.
- Leg uit hoe door het afschaffen van invoerrechten het nationaal inkomen van Zimbabwe kan toenemen.

.....

.....

.....

.....

1p **9** Behalve een laag inkomen per hoofd van de bevolking en beperkte scholing kenmerken ontwikkelingslanden zich ook door een gebrekkige infrastructuur en een snelle bevolkingsgroei.

→ Leg uit hoe een betere infrastructuur de economie kan verbeteren.

.....

.....

.....

1p **10** Marjolein zegt dat, behalve door het afschaffen van invoerrechten, ontwikkelingslanden ook op andere manieren hun inkomen kunnen verhogen. Ze doet de volgende beweringen.

→ Geef bij elke bewering aan of deze juist of onjuist is.

	juist	onjuist
Door uit ontwikkelingslanden goederen te importeren, worden deze landen geholpen.		
Door de lonen in ontwikkelingslanden flink te verhogen zal hun concurrentiepositie sterk verbeteren.		

1p **11** Nederland doet veel aan ontwikkelingssamenwerking. Zimbabwe is één van de Afrikaanse landen die hulp krijgen aangeboden van de Nederlandse regering. Sinds een aantal jaren geven de Nederlanders geld om scholen te bouwen in Zimbabwe.

→ Vul in de zinnen hieronder een vorm van hulp in.

Kies hierbij uit: Gebonden hulp, Noodhulp, Ongebonden hulp, Structurele hulp

Je mag een vorm van hulp maar één keer gebruiken.

Nederland helpt Zimbabwe door scholen te bouwen. We noemen deze vorm van hulp

Nederland verplicht Zimbabwe wel om de grondstoffen voor de bouw van de scholen bij een Nederlandse groothandel te bestellen. We noemen deze vorm van hulp

Gelukkig is er de laatste jaren veel veranderd in Zimbabwe. Er is veel geïnvesteerd in scholing en in de gezondheidszorg. De investering in de gezondheidszorg heeft ervoor gezorgd dat de gemiddelde levensverwachting van 39,01 jaar in 2003 is gestegen tot 40,15 jaar in 2010.

- 1p **12** Met hoeveel procent is de gemiddelde levensverwachting de afgelopen jaren veranderd?
- A – 2,9%
 - B – 2,8%
 - C + 2,8%
 - D + 2,9%

- 1p **13** Leg uit hoe een stijging van de gemiddelde leeftijd een bijdrage kan leveren aan een verbetering van de economie van Zimbabwe.

.....

.....

.....

- 1p **14** Marjolein denkt dat het goed is ontwikkelingslanden geld te geven. Rebecca zegt: “Je kan de inwoners van Zimbabwe beter leren hoe ze een brood moeten bakken dan ze een brood geven. Uiteindelijk is dat veel beter voor zo’n ontwikkelingsland.”
- Geef een argument voor de mening van Rebecca.

.....

.....

.....

Kauwgom

Producent Bart Ubbels van SPORTSGUM kauwgom wil zijn marktaandeel vergroten door enkele kauwgomsoorten te vernieuwen en door acties waarmee positieve aandacht aan zijn kauwgom geschonken wordt.

Kauwgom werd vroeger gemaakt van boomhars, maar tegenwoordig is bijna alles 'synthetisch' en kauw je dus eigenlijk op een stukje schuimrubber waaraan kleur- geur- smaak- en zoetstoffen zijn toegevoegd.

In de kauwgomfabriek van Ubbels gaat er dagelijks gemiddeld zo'n 9.000 kg kauwgombasis door de smelt- en persmachines, waarna de kauwgom wordt gekoeld, gesneden en verpakt. Eén machine produceert op deze wijze 900 stukjes kauwgom per minuut.

- 1p **15** Bart Ubbels wil zijn kauwgomproductie verhogen en overweegt daarom de aanschaf van nieuwe machines, ter vervanging van de verouderde machines.
→ Hoeveel stukjes kauwgom worden er nu bij SPORTSGUM per uur geproduceerd door één machine? Laat je antwoord met de berekening zien.

.....
.....

- 1p **16** Een nieuwe machine zal naar verwachting 1.200 stukjes kauwgom per minuut produceren.
→ Hoeveel procent produceert een nieuwe machine meer dan een oude machine? Laat je antwoord met de berekening zien en rond af op één decimaal.

.....
.....
.....

Voor producent Bart Ubbels moet meer kauwgomproductie leiden tot meer omzet!
 Bart Ubbels wil dus ook meer aandacht voor zijn kauwgom en hij schrijft daarom een prijsvraag uit, waarbij “elke 100ste deelnemer een gratis SPORTSGUM kauwgompakket ontvangt, met 50 blisters kauwgom...”

1p 17 Eén blisterverpakking met 12 stukjes kauwgom kost Ubbels € 0,98. De actie bleek een doorslaand succes, want er meldden zich in totaal ruim 54.000 deelnemers in korte tijd.

→ Wat heeft deze actie producent Bart Ubbels in euro's aan gratis kauwgompakketten gekost? Laat je antwoord met een berekening zien.

.....

.....

.....

1p 18 Producent B. Ubbels besluit na de succesactie en een klanttevredenheidsonderzoek, meer smaakstoffen aan de kauwgom toe te voegen en de kauwgom te voorzien van een nog krokanter buitenlaagje. Ook zal er voor de verpakking steviger karton worden gebruikt in eigentijdse kleurstellingen.

- De kosten aan smaakstoffen worden hierdoor vermeerderd met 9 %.
- De verpakkingskosten worden vermeerderd met € 0,10 per blister.

Wat zal de nieuwe kostprijs worden van SPORTSGUM kauwgom?

→ Maak voor producent Ubbels in de onderstaande tabel een complete berekening voor de nieuwe kostprijs per SPORTSGUM blister. Bedragen afronden op hele centen.

Ingrediënten SPORTSGUM per blister	Oorspronkelijke kostprijs SPORTSGUM	Nieuwe kostprijs SPORTSGUM
Gom	€ 0,30	
Glansmiddel (buitenlaagje)	€ 0,08	
Kleurstoffen	€ 0,15	
Smaakstoffen	€ 0,15	
Zoetstoffen	€ 0,12	
Overig	€ 0,07	
Verpakking	€ 0,11	
Totaal	€ 0,98	

- 1p 19 Producent Bart Ubbels heeft vanwege de vernieuwde kauwgomverpakking (steviger karton), een machine vervangen door een machine die sneller werkt en via de computer bediend kan worden. Hoe wordt het vervangen van de verouderde machine door een sneller werkende computergestuurde machine genoemd?
- A Er is sprake van een technologische ontwikkeling die we automatisering noemen.
 - B Er is sprake van automatisering die we mechanisatie noemen.
 - C Er is sprake van mechanisering die we technologische ontwikkeling noemen.
- 1p 20 Producent Bart Ubbels ziet zijn marktaandeel uiteindelijk wel stijgen, maar Ubbels beseft ook dat hij, door de aanschaf van nieuwe machines, minder personeel nodig zal hebben. Hij zal ook hoger opgeleid personeel moeten aanstellen.
- Noem een mogelijkheid voor de productiemedewerkers van SPORTSGUM om ervoor te zorgen, dat ze niet worden ontslagen.

.....

.....

Kleding uit China

In Nederland vinden veel jongeren het belangrijk om in mooie kleding rond te lopen. Veel van de kleding die in Nederland wordt verkocht komt uit het buitenland. Zelf maken we maar heel weinig kleding. In 2007 kwam 25% van de ingevoerde kleding uit China. De waarde van de import uit China was € 618.000.000.

- 1p 21 Voor welk bedrag aan kleding werd er in 2007 in totaal ingevoerd? Schrijf je berekening op.

.....

.....

.....

- 1p 22 Tot 31 december 2007 had China te maken met invoerbepalingen als ze kleding naar Europa exporteerden. De Europese Unie besloot om per 1 januari 2008 de invoerbepalingen van Chinese kleding op te heffen. Wat is een voorbeeld van een invoerbepaling?
- A contingentering
 - B exportsubsidie
 - C invoersubsidie

- 1p **23** Door het opheffen van de invoerbepijking is de Nederlandse import van kleding uit China flink gestegen. In 2007 werd er in Nederland nog voor € 618 miljoen ingevoerd, in 2008 was dat € 650 miljoen.
 → Laat met een berekening zien met hoeveel procent de import van kleding uit China in 2008 is toegenomen.

.....

.....

- 1p **24** Veel kledingproducerende landen uit Europa waren niet blij met het opheffen van de invoerbepijking voor China. In Italië zei men bijvoorbeeld: “In de Europese Unie hebben we vrij verkeer van goederen, diensten en kapitaal, dat is niet voor niets. Voor Chinese kleding moet gewoon een invoerbepijking blijven gelden.”
 → Geef bij elke bewering aan of deze juist of onjuist is.

	juist	onjuist
Vrij verkeer van goederen, diensten en kapitaal in de EU is er om de eigen economie te stimuleren.		
Door het opheffen van de invoerbepijkingen voor China zullen Europese bedrijven minder last hebben van concurrentie.		

- 2p **25** De Nederlandse minister van Ontwikkelingssamenwerking zegt dat het verstandig is dat de invoerbepijkingen zijn opgeheven. Hij zegt: “Veel mensen denken dat China een super ontwikkeld land is, maar er is nog steeds sprake van heel veel armoede in China. Het opheffen van de invoerbepijkingen scheelt ons weer geld aan ontwikkelingshulp.”
 → Vul de ontbrekende woorden in op de lege plekken.
 Je kan kiezen uit: meer of minder.

Door het opheffen van de invoerbepijkingen voor China zullen Nederlandse winkelketens1..... producten uit China importeren. Hierdoor zullen er2..... Chinezen een baan krijgen.

1

2

De minister van Ontwikkelingssamenwerking krijgt een discussie met de minister van Economische Zaken.

Dat de invoerbeperving wordt opgeheven is ook goed voor Nederland. We zijn immers een doorvoerland, dus zal er hier meer werkgelegenheid ontstaan.

minister van Ontwikkelingssamenwerking

Door het opheffen van de invoerbeperving zullen er in Europese kleding producerende landen meer werklozen komen. Als lid van de EU betalen wij daar ook voor!

minister van Economische Zaken

- 1p **26** Wie heeft/hebben gelijk?
- A** Alleen de minister van Ontwikkelingssamenwerking heeft gelijk.
 - B** Alleen de minister van Economische Zaken heeft gelijk.
 - C** Beiden hebben gelijk.
 - D** Beiden hebben ongelijk.
- 1p **27** Volgens de minister van Ontwikkelingssamenwerking zullen we in Nederland voordeel hebben van het opheffen van de invoerbeperving. Dit komt volgens de minister omdat we een doorvoerland zijn.
- Leg uit waarom Nederland zo geschikt is als doorvoerland.

.....

.....

Johma heeft het moeilijk

LOSSER - De directie van Johma Salades in Losser ziet zich genoodzaakt op korte termijn 70 van de 208 arbeidsplaatsen te schrappen. Johma Salades is verkocht en de nieuwe eigenaar heeft besloten vanaf 1 juli sommige salades niet meer in Losser maar bij een ander bedrijf te laten produceren. Daardoor valt 40 procent van het productievolume weg in Losser, aldus de directie van Johma Salades.

- 1p 28 Erik Bras werkt in Losser bij de saladefabriek Johma. De productie wordt voor een belangrijk deel overgenomen door een andere fabriek. Hierdoor zullen er in Losser bij alle afdelingen mensen ontslagen worden. Dit geldt zowel voor ongeschoold als voor geschoold personeel.
→ Geef een voorbeeld van ongeschoold werk bij een fabriek.

.....
.....

- 1p 29 Doordat Johma personeel ontslaat raken mensen werkloos. Dit heeft invloed op de arbeidsmarkt.
→ Geef bij elke bewering aan of deze juist of onjuist is.

	juist	onjuist
Als er mensen ontslagen worden, wordt de vraag naar arbeid groter.		
De arbeidsmarkt bestaat uit vragers naar en aanbieders van arbeid.		

- 1p 30 Erik vertelt dat 40 procent van de productie naar het buitenland verdwijnt.
→ Welke soort werkloosheid ontstaat hierdoor, conjuncturele werkloosheid of structurele werkloosheid? Leg je antwoord uit.

.....
.....
.....

- 1p 31 Bij Johma worden 70 van de 208 mensen ontslagen. Hoeveel procent van het personeel raakt hun baan kwijt? Schrijf je berekening op. Rond je antwoord af op één decimaal.

.....

2p **32** Omdat de mensen bij Johma buiten hun schuld ontslagen zijn, hebben zij recht op een uitkering. De ontslagen werknemers moeten zich dan aanmelden bij het UWV/WERKbedrijf.

→ Wat kan het UWV/WERKbedrijf voor de ontslagen werknemers doen?
Zet bij elke stelling een kruisje in de juiste kolom.

	wel taak UWV	geen taak UWV
Advies geven bij het zoeken naar arbeid		
Helpen bij het solliciteren		
Helpen bij het zoeken naar vrijwilligerswerk		

1p **33** Het inkomen van de ontslagen werknemers zal achteruit gaan. En voor een aantal ontslagen werknemers bij Johma zal het moeilijk zijn een nieuwe baan te vinden. De ontslagen werknemers bij Johma kunnen zelf door bijscholing of omscholing hun kansen op de arbeidsmarkt vergroten. Ook de overheid kan er voor zorgen dat mensen weer aan het werk kunnen.

→ Noem behalve bijscholing of omscholing nog een maatregel die de overheid kan nemen om de kans op werk te vergroten.

.....

.....

.....

1p **34** De werklozen moeten, los van wettelijke eisen van het UWV/WERKbedrijf, actief een baan zoeken.

→ Geef -behalve de wettelijke eis- een argument om actief een baan te zoeken.

.....

.....

.....

Thomas zoekt een fietsslot...

Een onkraakbaar fietsslot bestaat niet. Wel zijn de sloten in te delen op braakwerendheid, de mate waarin ze diefstal verhinderen. Om fietsendieven af te schrikken wil postbode Thomas een 'braakwerend' fietsslot aanschaffen. Hij heeft op zijn bankrekening geld gereserveerd voor een nieuw slot.

- 1p **35** De overheid wil duidelijk maken dat diefstal van fietsen een ernstige zaak is. Daarom maakt men in een voorlichtingsfilmpje gebruik van een acteur die voor fietsendief speelt.

→ Welk doel heeft de overheid met zo'n filmpje?

.....

.....

.....

- 1p **36** Thomas wil graag een goed slot. Daarom besluit hij niet eerst alle folders van de fietsenhandelaren te gaan bekijken die hij thuis heeft ontvangen, maar op internet te gaan zoeken.

→ Noem twee redenen waarom hij wel op het internet gaat zoeken.

.....

.....

.....

- 1p **37** Thomas is op zoek naar een vergelijkend warenonderzoek over fietssloten. Op welke websites kan hij het beste kijken?

- A de ANWB en de Consumentenbond
- B de ANWB en de VVV
- C de Consumentenbond en de VVV
- D het NIBUD en Consumer Power

Thomas ontdekt op internet de volgende opsomming over de braakwerendheid van fietssloten. De sloten zijn ingedeeld in 4 categorieën braakwerendheid (A tot en met D)

- A = zeer braakwerend, alleen met zeer zwaar gereedschap te openen;
- B = braakwerend, alleen met zwaar gereedschap te openen;
- C = redelijk braakwerend, sneller of op meerdere manieren te openen dan categorie B;
- D = beperkt braakwerend, op meerdere manieren of relatief snel te openen;

1p 38 → In welke categorie valt volgens bovenstaande opsomming het beste slot?

.....

Op internet vindt Thomas gegevens over enkele fietssloten.

A) **Abus 8 KS chain 85cm (92W/8KS85)**

Richtprijs: € 55,-

Type: *kettingslot met hangslot*

Braakwerendheid: *Categorie B*

Gebruiksoordeel: 4,0

B) **Axa Cherto Compact 95**

Richtprijs: € 35,-

Type: *kettingslot*

Braakwerendheid: *Categorie B*

Gebruiksoordeel 6,7

C) **Axa Insteekketting RLC 100**

Richtprijs: € 20,-

Type: *insteekketting*

Braakwerendheid: *Categorie D*

Gebruiksoordeel: 7,4

D) **Master Lock Street Flexium (8234DPRO)**

Richtprijs: € 40,-

Type: *kettingslot met hangslot*

Braakwerendheid: *Categorie C*

Gebruiksoordeel: 5,3

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

- 1p **39** Thomas besluit te gaan kiezen uit één van de sloten.
Hij wil een slot dat niet duurder is dan € 40 en dat een redelijk tot goed gebruiksoordeel heeft. Het gebruiksoordeel geeft met cijfers tussen 0 en 10 aan of een slot makkelijk in het gebruik is. Het slot moet minimaal ‘redelijk braakwerend’ zijn.
→ Welk slot kan Thomas op basis van bovenstaande gegevens en zijn wensen het beste kiezen?

.....
.....

- 1p **40** Tijdens zijn zoektocht naar een fietsslot, leest Thomas ook de waarschuwende tekst: “Let op: GOEDKOOP IS DUURKOOP.”
→ Voor welk risico wordt Thomas door deze tekst gewaarschuwd?

.....
.....
.....

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.